

Değişen Küresel Düzenin Yükselen Güçleri Türkiye ve BRICS: Karşılaştırmalı Bir Analiz

Turkey and BRICS, Emerging Powers of the
Changing Global Order: A Comparative Analysis

Strategic Public Management Journal
Volume 3, Issue 5, pp. 124-139
May 2017
DOI: 10.25069/spmj.307377
Received: 21 April 2017
Accepted: 8 May 2017
© The Author(s) 2017
For reprints and permissions:
<http://dergipark.gov.tr/spmj>

Merve AKSU¹

Öz

2008 finansal krizi ile birlikte küresel düzende ABD hegemonyasının etkinliği giderek azalırken, yükselen güçler olarak tanımlayabileceğimiz Küresel Güney'in söz sahibi olduğu yeni bir döneme geçilmiştir. Son yıllarda ekonomisinde meydana gelen büyüme, sahip olduğu materyal gücü, bulunduğu coğrafyada lider ülke olma potansiyelini barındırması ve küresel yönetişimde giderek artan etkinliği ile Türkiye değişen küresel düzen içerisinde yükselen güç ve önemli bir bölgesel aktördür. Türkiye'nin ortaya çıkan yeni düzende yükselen güç olarak konumlandırılmasına yönelik savın ele alındığı bu çalışmada, yükselen en önemli ekonomiler olarak kabul edilen BRICS grubu ile karşılaştırmalı analiz bağlamında bu sav desteklenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Yükselen Güçler, Küresel Yönetişim, Küresel Düzen, Türkiye, BRICS.*

Abstract

With the 2008 financial crisis, as the effectiveness of the US hegemony in the international system has been gradually diminishing, a new turn has been passed that has the sayings of the Global South, which we can identify as rising powers. With the growth that has taken place in the economy in recent years, the material power it has, the potential to become a leading country in the geography it is in, and the ever-increasing efficiency in global governance, Turkey can be regarded as a rising/emerging power in the changing global order. The argument for conceptualizing Turkey as a rising power in the changing global order, will be supported in the context of comparative analysis with the BRICS group, which is regarded as the most important emerging economies.

Key Words: *Rising Powers, Global Governance, International Order, Turkey, BRICS.*

¹ Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası Politik Ekonomi Yüksek Lisans Öğrencisi, merveaksu@marun.edu.tr

GİRİŞ

Küresel gücün çarkı, yeni bir uluslararası siyasi ve ekonomik düzene doğru dönmektedir. 21. yüzyılın ilk küresel krizi ise bu yeni düzenin zeminini hazırlayan en temel gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. 2008 yılında ABD’de ortaya çıkan ve kısa sürede etkisini -başta Kuzey’in gelişmiş piyasalarında olmak üzere, küresel ekonomide derin bir şekilde hissettiren kriz, yeni düzene geçişi hem hızlandıran hem de bu geçişi daha ilginç hale getiren önemli bir kırılma noktası oluşturmuştur (Şenses, Öniş, Bakır, 2015: 7). Küresel liberal düzenin değişimine ve geleceğine yönelik tartışmalar 2008 finansal krizinin de etkisiyle son yıllarda hızla artarken² ortaya çıkan yeni düzenin en temel araştırma alanlarından biri olarak yükselen güçler; ekonomilerinde meydana gelen büyümeler, küresel yönetişimde artan etkinlikleri ve karşı karşıya kaldıkları fırsatlar ve tehditler bağlamında ayrı bir öneme sahiptir.

2008 finansal kriziyle birlikte liberal düzenin hegemonik ülkelerinde ekonomik gerileme meydana gelirken başta Çin, Brezilya, Hindistan ve Rusya gibi devletlerin ekonomik büyüme trendinde oluşu önemli yapısal bir değişikliğin göstergesi olarak yorumlanmaktadır (Vieira, 2012: 317). Küresel yönetişimde enformel grupların etkinliğinin artması bahse konu olan değişikliğe örnek teşkil eder konumdadır (Kahler, 2013: 712).

Servet ve güç Kuzey’in yerleşik güçlerinden, Güney’in yükselen güçlerine doğru yer değiştirirken (Ikenberry, 2011: 56), eski düzenin hakimi ABD ve Avrupa’nın yerini almaya aday konumdaki Küresel Güney (*Global South*³) devletleri içerisinde sayabileceğimiz Türkiye (Parlar Dal, 2016: 311), son yıllarda kaydettiği büyüme rakamları, uyguladığı kamu diplomasisi ve dış politika stratejileri, gerçekleştirdiği kalkınma yardımları ve özellikle sınır komşusu Suriye’de patlak veren iç savaş nedeniyle sivillere açtığı sınır kapıları ile Rusya ve İran’la birlikte bölgede sağladığı ateşkes sonucu hem bölgesel hem de küresel bağlamda önemli bir aktör olarak değerlendirilmektedir.

Elinizdeki çalışmanın amacı yukarıda sayılan ve makalenin devamında ayrıntıları verilecek olan gelişmeler ışığında Türkiye’nin yükselen güç olarak konumlandırılmasına yönelik savı ortaya koymaktır. Türkiye’nin bu bağlamda konumlandırılması, dünyanın yükselen en önemli ekonomileri olarak kabul edilen BRICS⁴ grubu ile karşılaştırmalı bir analiz çerçevesinde ele alınacaktır.

Ayrıca bu çalışmada, 2008 finansal kriziyle birlikte küresel düzende meydana gelen dönüşüm ile küresel yönetişimin değişen dengeleri bağlamında Türkiye ve BRICS (Brezilya-Rusya-Hindistan-Çin-Güney Afrika)

² Detaylı bilgi için Bkz. G. John Ikenberry, *The Future of the Liberal World Order: Internationalism After America*, Foreign Affairs, 2011, Cilt: 90 Sayı:3 s.56-58; Marco Vieira, *Rising States and Distributive Justice: Reforming International Order in the 21. Century*, Global Society, 2012, Cilt:26 Sayı:3 S.311-315; Deepak Nayyar, *The South in the World Economy: Past, Present and Future*, UNDP HDRO Occasional Papers, Sayı:2013/01 2013 s:1-6; Ashwani Kumar, Dirk Messner, *Introduction: Global Governance: Issues, Trends and Challenges*, içinde Dirk Messner, Ashwani Kumar, Paul M. Kennedy (Eds.), *Power Shifts and Global Governance: Challenges From South and North*, Londra, Anthem Press, 2010 s. 3-15; Richard Fontaine, Daniel M. Kliman, *International Order and Global Swing States*, *The Washington Quarterly*, 2013, Cilt:36, Sayı:1 s.93-97; Henry A. Kissinger, *Power Shifts, Survival*, 2010, Cilt:52, Sayı:6 s. 205-207, Andrew Hurrell, *One World? Many Worlds?*, *International Affairs*, 2007, Cilt:83, Sayı:1 s.127-130.

³ Global South (Küresel Güney) kavramı ilk kez Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından ortaya çıkan tek kutuplu sistemde; Asya, Afrika ve Latin Amerika kıtasında bulunan ve Soğuk Savaş döneminin üçüncü dünya ülkeleri olarak adlandırılan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri ifade etmek için kullanılmıştır. Ancak günümüzde kavram, kalkınma ve büyüme hızı yüksek devletleri, küresel düzenin yükselen ekonomilerini ifade etmek için kullanılmaktadır.

⁴ Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ülkelerinden meydana gelen, Goldman Sachs yatırım bankası yönetim kurulu başkanı Jim O’Neil tarafından 2001 yılında hazırlanan “Building Better Global Economics BRICs” adlı raporunda yükselen ekonomiler olarak tanımladığı gruba Aralık 2010’da Güney Afrika’nın da eklenmesiyle oluşan akronim.

ülkeleri özelinde yükselen güçlerin önemine atıflarda bulunularak uluslararası toplumu bekleyen fırsatlar ve tehditlerin de analizine yer verilecektir.

Bu analiz gerçekleştirilirken ülkelerin 20 yıllık periyotta Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (*GSYİH*) büyüme oranları, kişi başına GSYİH oranları, İnsani Gelişme Endeksleri, özgürlük statüleri, nüfusları, askeri harcamaları ve enflasyon oranları gibi çeşitli sosyoekonomik verilerin kullandığı grafik ve tablolardan faydalanılacaktır.

Makalenin konu bütünlüğünün sağlanması ve yukarıda bahsi geçen tezleri anlaşılır bir çerçevede sunmak adına birinci bölümde küresel liberal düzene dair çerçeve özellikle 2008 finansal krizinin ardından yaşanan gelişmeler ışığında ve daha ziyade Türkiye özelinde çizilmeye çalışılacaktır. Eğer küresel ekonomik ve politik sistemin bir geçiş döneminde olduğu kabulünden hareket edilecek ve Türkiye'nin de bu süreçte etkin bir aktör olduğu ortaya konmaya çalışılacaksa bu aynı zamanda bir gerekliliktir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ülkelere ait GSYİH büyüme oranları ve kişi başına GSYİH verileri kullanılarak oluşturulan tablolarla, 1995-2015 yılları arasında kat edilen ekonomik büyümenin karşılaştırmalı analizi gerçekleştirilecektir. Bu analiz aracılığıyla hem Türkiye ile BRICS ülkelerinin kalkınmalarına yönelik çıkarımlar sayısal veriler ışığında yapılacak olup hem de Türkiye'nin BRICS ülkelerine kıyasla sergilediği performansına dair değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı bünyesinde hazırlanan 2015 yılına ait İnsani Gelişme Raporu ve Freedom House tarafından 2016 yılında hazırlanan "Freedom in the World 2016" raporu aracılığıyla ülkelerin insani gelişmeleri, özgürlük statüleri, cinsiyete dayalı gelişimleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi sosyokültürel gelişmelerine dair kıyaslama gerçekleştirilecektir. Yükselen güçlerin gelecekteki başarısı ve yükselişlerini devam ettirebilme kabiliyeti, bu ülkelerin ekonomilerinde meydana gelen büyümelerini, sosyal kalkınma ve insani gelişimle birleştirebilme kapasitesine bağlıdır (Nayyar, 2013: 1). Bu noktadan hareketle yukarıda sayılan ölçütlerden yola çıkılarak ülkelerde meydana gelen büyümelerin anlamlılığı karşılaştırmalı olarak test edilecek ve bu bağlamda ülkelerin ve küresel düzenin karşı karşıya kaldığı tehditlere yer verilecektir.

Makalenin dördüncü bölümünde ise sekiz ayrı veri kullanılarak hazırlanan tablo aracılığıyla Türkiye'nin sosyoekonomik kapasitesi bağlamında BRICS ülkeleri ile karşılaştırılması yapılacaktır. Aynı zamanda yükselen güçlerin sahip olduğu materyal güçleri bağlamında küresel yönetimdeki rollerinde meydana gelen değişime yer verilecektir.

Makalenin sonuç ise bölümünde Türkiye'nin, şekillenen yeni küresel düzen ve küresel yönetişimin değişen dengeleri bağlamında değerlendirildiğine, yükselen güç olarak kavramsallaştırılmasının yerinde ve bu durumun BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında da açık bir şekilde kabul edilir olduğu üzerinde durulacaktır.

1. KÜRESEL DÜZEN ÜZERİNE

Günümüz uluslararası siyasetinin en büyük tartışma alanı olarak karşımıza küresel düzende yaşanan değişimler çıkmaktadır (Öniş, Kutlay, 2013: 1409-1410). Pek çok uluslararası ilişkiler uzmanı ve akademisyen ABD merkezli bir sistemden çok kutuplu bir dünya düzenine olası bir dönüşümün dinamikleri, doğası ve sonuçları hakkında alternatif görüşler üretmek üzere canlı bir tartışma yürütmektedir (Kupchan, 2009: 2). 2008 finansal krizinin ardından ABD ve Avrupa ülkelerinde gözlemlenen zayıf toparlanma karşısında Küresel Güney ülkelerinin artan performansı hem düzene hem de mevcut uluslararası politik ekonomi paradigmalarına yönelik sorgulamaları arttırmıştır. Bu bağlamda ortaya çıkan; küresel yönetim krizi, IMF reformu ve hegemonik dönüşüm en önemli kritik gelişmeler olarak nitelendirilmektedir.

2008 finansal kriziyle birlikte Bretton Woods kurumlarının küresel yönetişimde yetersiz kaldığı gerçeğiyle karşı karşıya kalınmış, bu andan itibaren başta G20 olmak üzere çeşitli enformel grupların krizin olumsuz etkilerini bertaraf etmesi yönünde beklentiler oluşmuştur (Tok, 2015: 17). Bu beklentiler sonucu gerçekleştirilen girişimler ve zirvelerdeki Küresel Güney ülkelerinin etkin rolü, küresel düzene dair “çok kutupluluk”, “Amerikan sonrası düzen” ve “Küresel Güney’in yükselişi” gibi cesur söylemlerin yanı sıra literatüre giren bir diğer kavram ise “Enformel grupların yükselişi” (Cooper, 2015:99-100) olmuştur. Günümüz enformel grupları arasında G20, BRICS ve MIKTA (Meksika-Endonezya-Güney Kore-Türkiye-Avusturya) en dikkat çeken üç girişim olarak karşımıza çıkarken, Türkiye’nin var olan G20 ve MIKTA üyeliği onun uluslararası düzendeki statüsünü güçlendirmekle birlikte küresel yönetişimdeki manevra alanını da genişletmektedir.

Küresel Güney ülkelerinin küresel ekonomik yönetişimde artan etkinliği IMF nezdinde de gözlemlenebilir. IMF’e üye olan her ülkenin dünya ekonomisi içerisinde sahip olduğu pay oranında kotası belirlenir. Ülkelerin sahip oldukları kotalar; mali kaynaklara erişim ve SDR (Special Drawing Rights) tahsisatının yanı sıra oy hakkını da belirlemektedir (Karakas, Adak, 2013: 160). Üye ülkelerin sahip oldukları oy hakkı oylama gücüne doğrudan yansımakla birlikte IMF karar alma mekanizmasının da temelini oluşturmaktadır. Krizin ardından, 14. Genel Kota İncelemesi ile birlikte 2016 yılında IMF bünyesinde gerçekleştirilen reform sonucu yükselen güçlerin IMF kotalarında artış yaşanmıştır (Weisbrot, Johnston, 2016: 1-3). Bu reformun ardından Türkiye’nin de kotasının artması şu iki çıkarımın yapılmasının önünü açmıştır. Bu çıkarımlardan ilki yapılan reform sonucu ülkelerin kotalarında meydana gelen değişimle ilişkilidir. Yükselen güçlerin kotalarında %6 oranında bir artış yaşanırken, ABD’nin kotası sabit kalmış, Avrupa ve Körfez ülkelerinin kotalarında ise düşüşler meydana gelmiş ve Türkiye en yüksek kotaya sahip 20 ülke içine girmiştir (IMF Members’ Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors, 2017). Türkiye’nin kotasında ve sıralamasında meydana gelen artış onun yükselen güçler içerisinde değerlendirilebileceğinin açık bir göstergesidir. Bu bağlamda bir diğer çıkarım ise; kotası artan Türkiye’nin IMF karar alma mekanizmasındaki temsil gücünün de buna paralel şekilde artması temeline dayanmaktadır. Uluslararası resmi bir kurumda daha fazla söz sahibi olan Türkiye’nin küresel yönetişimdeki etkin rolü, sadece enformel değil fakat aynı zamanda formel düzlemde de yükselen bir trende sahiptir.

2008 finansal kriziyle birlikte ortaya çıkan son kritik gelişme ise uluslararası sistemdeki hegemonik dönüşümdür. Krizin ardından ABD’nin hegemonik gücünde azalma yaşandığı gerçeğinin gözler önüne serilmesiyle beraber bu dönüşümün niteliği, derinliği ve dinamiğine ilişkin tartışmalar da artmıştır (Şenses, Öniş, Bakır, 2015: 9). Küresel Güney ülkelerinin krizin ardından sergilediği yüksek ekonomik performans karşısında ABD’nin finans piyasalarında yaşanan çökmenin ardından krizin sarsıcı etkilerinden uzun süre kurtulamaması piyasa modellerine yönelik tezlerin de gelişmesini beraberinde getirmiştir. Buna göre yükselen güçler, serbest pazar ekonomisini geleneksel otokratik ya da yarı-otokratik politikalar ile birleştirerek⁵ Batılı ekonomi modellerinin⁶ entelektüel reddinin sinyallerini vermektedir (Halper, Clarke, 2004: 25).

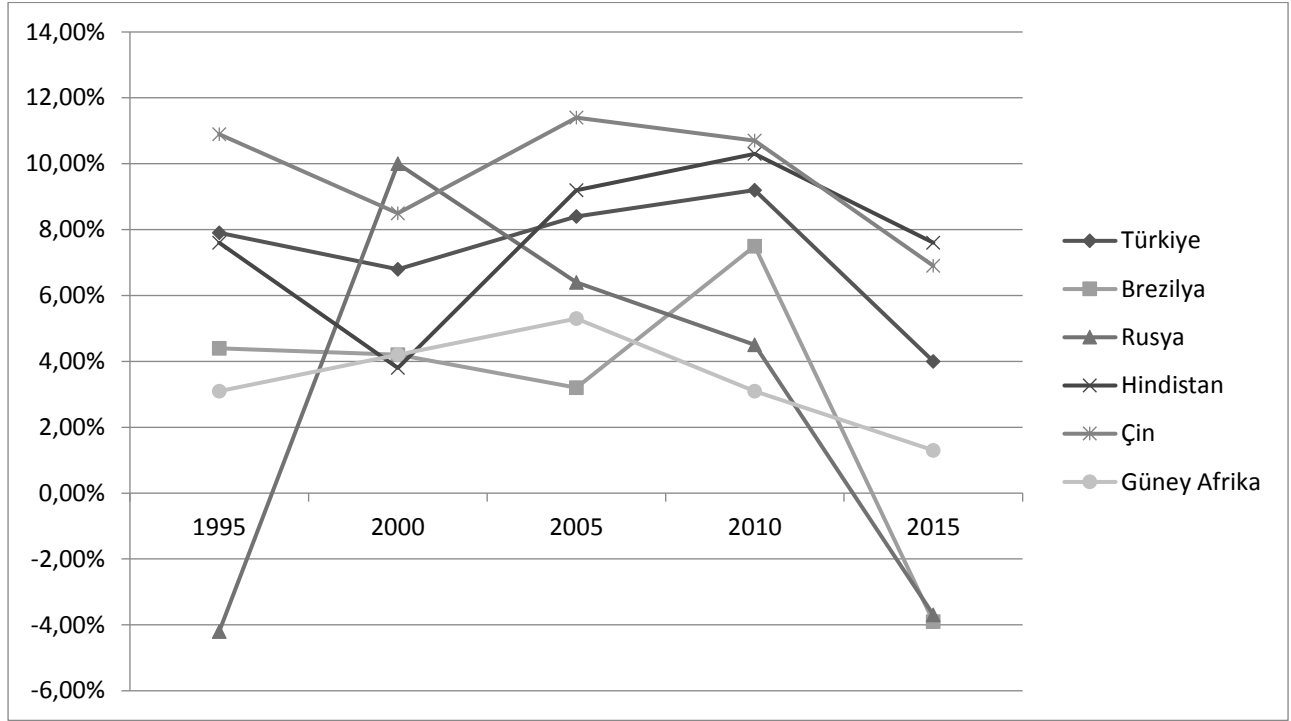
2. YÜKSELEN GÜÇLER: EKONOMİK PERFORMANS

Ülkeler arası karşılaştırmalarda zaman bağılı olarak gerçekleştirilen analizlerin daha gerçekçi çıkarımlar yapılmasına olanak sağlaması ve işlevselliği nedeniyle bu kısımda sunulacak olan veriler 1995-2015 yıllarını kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

⁵ Bkz. Çin’in uyguladığı “Sosyalist Pazar Ekonomisi” ya da “Stratejik Kapitalizm”

⁶ Bkz. ABD ve İngiltere’nin uyguladığı “Anglosakson Kapitalizmi”, Kıta Avrupası’nın uyguladığı “Sosyal Piyasa Kapitalizmi”

Tablo 1. GSYİH Büyüme Oranı (%)

Kaynak: World Bank, 2016.

Tablo 1’de yer alan veriler değerlendirildiğinde, 1995 yılında gerçekleşen büyüme oranlarında Çin %10,9 ile ilk sırada yer alırken Türkiye %7,9 ile diğer BRICS ülkelerinin önünde ikinci sıradadır. Bu dönem Rusya’nın negatif yönlü ekonomik büyümesi ise grafikte dikkat çeken önemli bir detaydır. 2000 yılı verilerine baktığımızda Rusya’nın 1998 krizinin ardından potansiyel ekonomisinden sıyrılması ve kendisi için önemli bir gelir kaynağı olan petrolün fiyatının 1999 yılı ile birlikte artması sonucu ekonomisinin yükselişe geçtiği ve hatta Çin’i dahi geride bırakarak %10’luk bir büyüme kaydettiği açık bir şekilde görülmektedir. Türkiye yine bu dönem Rusya ve Çin’in ardından Hindistan’a kıyasla %75, Brezilya ve Güney Afrika’ya kıyasla %60 daha fazla ekonomik büyüme gerçekleştirerek üçüncü sırada yer almıştır. 2005 yılına gelindiğinde ise Çin %11,4, Hindistan %9,2 oranında büyürken Türkiye %8,4 ile bu iki ülkeyi takip ederek diğer üç ülkeyi geride bırakmıştır.

2010 ise yükselen güçler kavramsallaştırılmasının en keskin yapılacağı dönem konumundadır şüphesiz. Nitekim 2008 yılında meydana gelen finansal krizi ABD, Avrupa ülkeleri ve Japonya’da ekonomik daralmalar meydana getirirken, yükselen güçler olarak nitelendirilebileceğimiz altı ülkenin tamamının GSYİH’sı önemli oranlarda artmıştır. Krizin daha ziyade yerleşik güçlerde uzun yıllardır var olan sorunların bir sonucu olarak ortaya çıktığı gerçeğinden hareket edildiğinde, yükselen güçler tarafından uygulanan politikalar ile mevcut ekonomik yapıların temelden sorgulanmasını gerektirecek bir konjonktürü ortaya çıkarmadığı açıktır (Öniş, Güven, 2011: 478). Bu makalenin inceleme alanı olan altı ülke ile birlikte diğer yükselen güçlerin, 2008 finansal krizini Kuzey ülkelerine nazaran çok daha az etkilenecek atlatmış olmalarının altında yatan en temel sebeplerden biri bu durumdur. Mevcut sistemi meydana getiren güçlerin sistem içinde meydana gelen krizlerden daha yüksek oranda etkilenecek olmaları gerçeği bu krizle görülmüştür. Liberal düzen Kuzey’in endüstrileşmiş devletleri tarafında inşa edilmişti. 2008’de patlak veren küresel kriz, en çok düzeni inşa eden devletleri etkilemişken, ortaya çıkan yeni düzenin Küresel Güney ülkeleri tarafından şekillendirildiği kabulünden yola çıkıldığında bu durumun yükselen güçler için bir tehdit olarak kabul edilmesi gayet tabiidir.

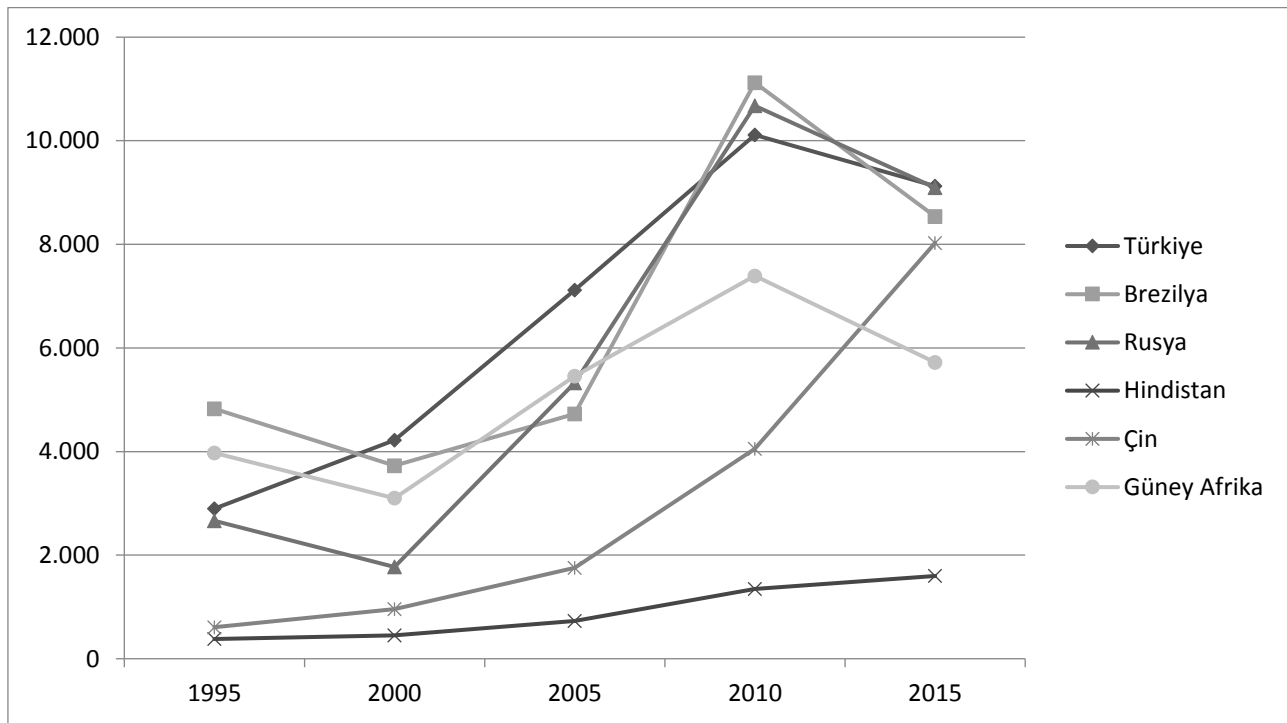
Ancak küresel ekonomi, ticaret ve üretimde var olan karşılıklı bağımlılık nedeniyle olası bir krizde tüm ülkeler için aynı tehdidin varlığından söz edilebilir.

Son olarak 2015 yılına gelindiğinde BRICS ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türkiye, Hindistan ve Çin'in ardından üçüncü sırada yer alırken, Brezilya ve Rusya'nın ekonomik büyümelerinin negatif yönlü gerçekleştirmişti. Önceki dönemlere nazaran GSYİH büyüme oranları azalan yükselen güçler, küresel ekonomide yaşanan gerilemeden etkilenmiş görünmektedir.

Verilerden yola çıkarak Türkiye'nin ekonomik performansı ile ilgili BRICS ülkeleri ile karşılaştırıldığında şu çıkarımlarda bulunulabilir:

1. 1995 yılında en yüksek ikinci, diğer dört dönemde ise en yüksek üçüncü büyüme oranına sahiptir. Bu durum göstermektedir ki Türkiye, GSYİH büyüme oranı bağlamında BRICS ülkelerinin ortalamasının üzerinde performans sergilemiştir.
2. 1995'te yalnızca Rusya, 2015'te ise hem Brezilya hem de Rusya'nın ekonomik büyümeleri negatif yönde hareket ederken bu süreçte Türkiye daima iktisadi büyüme kaydetmiştir.

Tablo 2. Kişi Başına GSYİH (\$)

Kaynak: World Bank, 2016.

Tablo 2'de 1995-2015 yıllarına ait kişi başına GSYİH dolar cinsinden verilmiştir. 1995 yılında 4.800 dolar ile Brezilya ilk sırada yer alırken Türkiye 2.900 dolar ile Güney Afrika'nın ardından üçüncü sıradadır. Her biri 1 milyarın üzerinde nüfusa sahip olan Çin ve Hindistan için ise GSYİH büyüme oranlarında meydana gelen artışın bu dönem kişi başına düşen GSYİH'e yansımadağı yorumu yapılabilir. Çin'in 2005 ile yakaladığı ivmeyle birlikte bu oranı önemli ölçüde iyileştirmişse de Hindistan için aynı durumdan bahsedilemeyeceği açıktır. 2015 yılı itibarıyla kişi başına GSYİH'nin 1.600 dolar olduğu Hindistan BRICS ülkeleri arasında son sırada yer alırken bu durum kendisi için aynı zamanda önemli bir tehdittir. Nüfusunun yaklaşık 400 milyonluk

kısımının günlük kazancı 1 doların altında olan Hindistan, dünyadaki yoksulluk sınırında yaşayan nüfusun %40'ını bünyesinde barındırmaktadır (Yılmaz, 2015: 366).

2000 yılına gelindiğinde Türkiye, 4.200 doların üzerinde kişi başına GSYİH ile BRICS ülkelerinin tamamını geride bırakmıştır. Benzer performansı 2005'te sergileyen Türkiye için ekonomisindeki büyümenin nüfusuna yansımış olduğu söylenebilir. Bu dönem Türkiye'nin kişi başına GSYİH'sı Çin'in yaklaşık 6 katı Hindistan'ın ise neredeyse 10 katıdır. 2010 yılına gelindiğinde Brezilya ve Rusya'nın gerisinde kalan Türkiye, 2015 yılı itibariyle BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında en yüksek kişi başına GSYİH'ya sahip ülkedir.

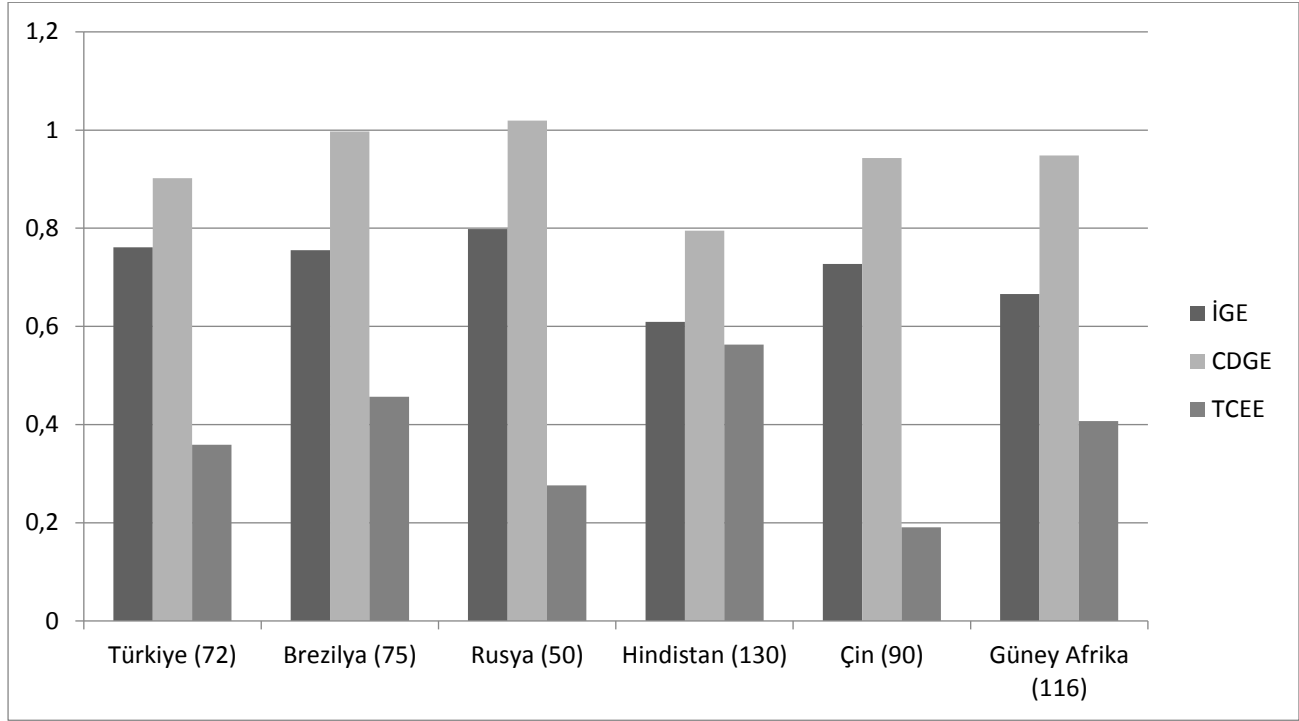
Tablo 2'de yer alan değerler göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'ye dair çıkarımlar şu şekilde olacaktır.

1. 2000, 2005 ve 2015 yıllarına ait veriler itibariyle Türkiye, BRICS grubunun tamamına kıyasla daha yüksek oranda kişi başına GSYİH'ya sahip olmuştur.
2. Yükselen güç kavramını yalnızca ekonomik büyüme değil aynı zamanda kalkınma boyutuyla ele aldığımızda Türkiye, artan kişi başına GSYİH oranıyla yükselen güç olarak konumlandırılabilir.

3. SOSYAL KALKINMA – İNSANİ GELİŞME

2008 finansal kriziyle birlikte mevcut küresel liberal düzene yönelik eleştiriler daha ziyade iktisadi temelde gelişmiş olsa dahi son yıllarda onun ilkeleri ve meşruiyeti üzerinden de bir takım yenilik ve iyileştirmelere ihtiyaç duyduğu görüşü giderek güç kazanmaktadır. Bu bağlamda “*insan haklarına saygı*”, “*demokratik ilkelere bağlılık*”, “*çok kutupluluk*” ve “*hesap verilebilirlik*” bahse konu olan düzenlemelerin mottosu mahiyetindedir.

Uluslararası toplumun çabaları neticesinde ortaya çıkan kurumlar ve kurallar tarafından şekillenen bir küresel düzenden bahsedilecekse eğer şüphesiz bu düzenin kendisini meydana getiren topluma sağlayacağı yarar ve sunacağı argümanlar barış, adalet ve refah olacaktır. Bu temel yarar ve argümanları kapsayıcı, şeffaf, demokratik ve uluslararası hukuka uygun bir çerçevede gerçekleştirdiği takdirde ise sürdürülebilir bir düzenden bahsedilebilir (Parlar Dal, Gonca Oğuz Gök, 2014: 3). Mevcut küresel düzenin geçerliliğini ve konsolide olmasını sağlayan geleneksel güçlerin zayıflaması ve geleneksel olmayan yükselen güçlerin etkinliğinin ve normatif girişimlerinin giderek artması ise ortaya çıkan yeni düzenin ne derece sürdürülebilir olacağı sorusunu akıllara getirmektedir. Aşağıda yer alan iki tablo aracılığıyla Türkiye'nin BRICS ülkeleri karşısında toplumsal ve insani gelişimine dair analiz gerçekleştirilirken bu sorunun cevabı da verilmeye çalışılacaktır.

Tablo 3. İnsani Gelişme Raporu (Dünya Sıralaması- 2015)

Kaynak: UNDP, 2016. Not: İGE: İnsani Gelişme Endeksi, CDGE: Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi, TCEE: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi

Tablo 3'te yer alan verileri sırası ile incelediğimizde karşılaştırma ölçütlerinden ilki olan İnsani Gelişme Endeksi'nde Türkiye 0.761 ile Rusya'nın ardından en yüksek değere sahip ülke iken 188 ülke içerisinde 72. sırada yer alarak diğer dört BRICS ülkesinin önündedir. İnsani Gelişme Endeksi; insani gelişmenin sacayağından biri olan uzun vadeli gelişmenin değerlendirilmesi amacıyla, uzun ve sağlıklı bir yaşam, bilgi ve teknolojiye erişim ve insani şartlara elverişli yaşam standartlarına sahip olma şeklinde üç temel ölçüte göre belirlenen gelişmişlik göstergedir (2014 İnsani Gelişme Raporu'ndaki Kompozit Endekslerle İlgili Açıklama Notu, 2017). Türkiye'nin BRICS grubu ile kıyaslandığında ülkelerin genel ortalamasının üzerinde bir performans sergilediği söylenebilir. Nitekim bu durum Türkiye'nin yükselen bir güç olarak konumlandırılmasında yalnızca ekonomik göstergeler aracılığıyla değil aynı zamanda sosyal kalkınma ve insani gelişimi bağlamında da değerlendirilebileceğinin örneğidir.

İnsani gelişimin sacayağından bir diğeri olan Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi sağlık, eğitim ve ekonomik kaynaklar üzerindeki egemenlik bağlamında cinsiyet eşitsizliğini ölçmektedir. Tablodan da görüleceği, Türkiye bu endekste BRICS ülkelerinden yalnızca Hindistan'ın önünde yer almaktadır. Üreme sağlığı, kadının güçlendirilmesi ve ekonomik faaliyetler çerçevesinde cinsiyete dayalı eşitsizliği ölçen Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nde ise bir önceki endekse nazaran Türkiye'nin performansı görece daha iyidir. Çin ve Rusya'nın ardından üçüncü sırada yer alan Türkiye diğer BRICS ülkelerinin önünde bulunmaktadır.

Tablo 4. Freedom in the World 2016

ÜLKELER	Siyasi Haklar	Yurttaş Hakları	Toplam Puan	Özgürlük Statüsü	Basın Özg. Statüsü / 2015	İnternet Erişim Özg. Statüsü/2015
Türkiye	3	4	53	Kısmen Özgür	Özgür Değil	Kısmen Özgür
Brezilya	2	2	81	Özgür	Kısmen Özgür	Özgür
Rusya	6	6	22	Özgür Değil	Özgür Değil	Özgür Değil
Hindistan	2	3	77	Özgür	Kısmen Özgür	Kısmen Özgür
Çin	7	6	16	Özgür Değil	Özgür Değil	Özgür Değil
Güney Afrika	2	2	79	Özgür	Kısmen Özgür	Özgür

Kaynak: Freedom House / 2016

Tablo 4'te yer alan veriler Freedom House tarafından hazırlanan "Freedom in the World 2016" raporundan derlenerek hazırlanmıştır. Tabloya genel bakışta Çin ve Rusya'nın sahip olduğu puan ve statüleri bağlamında önemli sınırlamalar maruz kalacağı keskin bir biçimde gözlemlenebilmektedir. Türkiye'nin ise Çin ve Rusya'ya nazaran daha iyi durumda olduğu yorumu yapılabilmeyle beraber diğer BRICS ülkelerinin gerisinde kaldığı da kabul edilmelidir. Siyasi haklar ve yurttaş hakları bağlamında 1 ile 7 arasında derecelendirilen ülkelerin toplamda sahip oldukları puanlar aracılığıyla da genel, basın ve internete erişim özgürlüğü statüleri belirlenmektedir. Tabloya bakıldığında hiçbir ülkenin üç statüde aynı anda özgür olmayışı yükselen güçlerin bazı riskleri taşıdıklarının bir göstergesi şeklinde ortaya konulabilir.

Çalışmanın bu bölümünde ilk önce Türkiye'ye yönelik çıkarımlardan başlamak gerekirse sırasıyla şunlar söylenebilir ki:

1. Türkiye son açıklanan UNDP İnsani Gelişme Raporu'na göre BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında Rusya'nın hemen ardından en yüksek İGE'ye sahip ülkedir.
2. İnsani gelişme ve özgürlükler bağlamında tablodaki verilerden de görüleceği üzere Türkiye, BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında onların gerisinde kalmayacak seviyede materyal güce sahiptir (Parlar Dal, 2014:123).
3. Bir önceki bölümde yer alan ekonomi verilerinin analizinde BRICS ülkelerinin ortalamasının üzerinde performans sergileyen Türkiye, sosyal göstergeler ışığında yapılan bu değerlendirmede de benzer bir profil çizmektedir.

Yükselen güçlerin sosyal kalkınma ve insani gelişme bağlamında ilerleme kaydettikleri görülmekle beraber henüz gelişmiş devletlerin sahip olduğu seviyeye ulaşmadıkları da açıktır. Son 10 yıldır ekonomilerinde meydana gelen büyümeler henüz tam manasıyla toplumsal alana sirayet etmemiştir. Fakat bu alana yönelik çabaların sarf edildiğini ülkelerin politikalarında giderek normatifleşen söylem ve uygulamalardan çıkarmak mümkündür. Bu durumu örneklerle açıklamak gerekirse; çok yakın bir zamana kadar kalkınma yardımları alan ülke konumunda olan Türkiye, Afrika'ya gerçekleştirdiği kalkınma yardımları, 2005 yılında Keşmir'de meydana gelen depremin ardından Pakistan'a yönelik insani yardımları ve son olarak Suriye iç savaşının patlak

vermesinin ardından sivillere açtığı sınır kapıları ile hem bölgesel bir aktör olarak nitelendirilmeye başlanmış hem de dış politikasındaki artan aktivizmi ile dikkat çekmiştir (Kutlay, Dinçer, 2012: 61-63).

Brezilya'nın 2005 – 2009 yılları arasında yıllık ortalama kalkınma yardımları 7 milyon dolar civarında iken, 2010 yılında Haiti Depremi nedeniyle bu ülkeye gerçekleştirdiği insani yardım tutarı 40 milyon doların üzerinde olması dikkat çekicidir (White, 2006: 4). Bu durumun yanı sıra BM'deki insan hakları konularında sergilediği oylama davranışları, nükleer silahların yayılmasını önleme çabaları ve açlık sorununa ilişkin girişimleri de Brezilya için bir diğer örnektir (Hurrell, 2006: 10). Küresel ısınma, iklim değişikliği ve salgın hastalıklar gibi küresel konularda çalışmalarını arttıran Çin 2004 yılında meydana gelen Hint Okyanusu Tsunamisi'nin ardından gerçekleştirdiği 60 milyon dolarlık insani yardımla birlikte küresel konularda sorumluluk alabilen bir ülke potansiyeline sahip olduğunu göstermiştir.

Hindistan'ın BM Barış Gücü Operasyonları'nda gösterdiği katılım, Güney Afrika'nın BM Genel Kurul görüşmelerine aktif katılımı, oylama davranışları gibi göstergelerin tamamı yükselen güçlerin küresel yönetiminde artan etkinliklerinin bir göstergesidir (Hart, 2011: 64-68).

Türkiye ve BRICS ülkeleri kendi sosyal kalkınma ve insani gelişmelerinde aşamalar kaydederken aynı zamanda diğer dünya ülkelerine de katkıda bulunmaktadır. Bu durum ise yükselen güçlerin küresel yönetimdeki etkinliklerinin insan haklarına saygı, demokrasi ve hesap verilebilirlik ilkelerine uygun şekilde ortaya çıktığı yorumunu geçerli kılmaktadır.

4. SOSYO EKONOMİK KAPASİTE KİMLİK, ÇIKAR, DIŞ POLİTİKA

Yükselen güçlerin hangileri olduğunun belirlenmesi noktasında somut göstergeler mevcut değildir. Bu durum ise onların kavramsallaştırılmasını ve kategorize edilmesini güçleştirmektedir. Günümüzde ekonomik büyüme, kalkınma, küresel yönetime katkı ve bölgesel lider olma girişimleri gibi bazı göstergeler üzerinden bu sınıflandırma yapılmaktadır. Bu sınıflandırmayla beraber bazı ülkelerin sahi oldukları sosyoekonomik kapasiteleri bağlamında benzer bir profil çizdiği de ortadadır. Çalışmanın bu bölümünde sayılan ölçütler üzerinden Türkiye, BRICS ülkeleri ile karşılaştırılmaya çalışılacaktır.

Tablo 5. Materyal Güç Göstergeleri

ÜLKELER	Nüfus (MN) D.S. 06.2016	Doğ. Bekl. Yaşam Sür. (Yıl) D.S.	GSYİH SGP (\$MR) D.S.	Kişi Başına GSYİH SGP (\$) D.S.	Ask. Harç. (%GSYİH) D.S.	Enflasyon Oranı (%) D.S.	IFM Kotaları (%) D.S.	IDA Oylama Gücü (%)D.S
TÜRKİYE	80.3 (20)	75.2 (115)	1.589 (18)	20.400 (86)	2.1 (35)	8 (196)	0.96 (20)	0.60 (27)
BREZİLYA	205.8 (6)	74.4 (127)	3.132 (8)	15.600 (103)	1.47 (165)	8.40 (199)	2.22 (10)	1.56 (13)
RUSYA	142.2 (10)	70.3 (153)	3.718 (7)	25.400 (73)	3.49 (16)	7.20 (189)	2.59 (9)	0.33 (47)
HİNDİSTAN	1266.9 (2)	68.1 (164)	7.965 (4)	6.200 (158)	2.4 (31)	5.60 (178)	2.64 (8)	2.93 (6)
ÇİN	1373.6 (1)	75.7 (101)	19.039 (1)	14.100 (113)	2 (40)	2.30 (120)	6.09 (3)	2.18 (9)

GÜNEY AFRİKA	54.3 (31)	57.2 (190)	0.723 (31)	13.200 (119)	1.2 (100)	6.30 (183)	0.64 (33)	0.27 (59)
-------------------------	-----------	------------	---------------	--------------	-----------	------------	-----------	--------------

Kaynak: IMF Data, 2016; World Bank, 2016; The World Factbook 2016, Notlar: MN: Milyon, D.S.: Dünya Sıralaması, Doğ. Bekl. Yaşam Sür: Doğuşta Beklenen Yaşam Süresi, MR: Milyar, SGP: Satın alma Gücü Paritesi, Ask. Har: Askeri Harcamalar, IDA: International Development Association.

Tablo 5’te sekiz ayrı gösterge sunulmaktadır. Sunulan bu göstergeler aracılığıyla Türkiye’nin kapasitesi bağlamında yükselen güç kavramsallaştırılması temellendirilecektir. Haziran 2016 verilerine göre Türkiye’nin nüfusu 80 milyonun üzerine çıkarak dünyanın en fazla nüfusa sahip 20. ülkesi olmasını sağlamıştır. BRICS ülkeleri içerisinde Güney Afrika hariç diğer dört ülke Türkiye’den daha fazla nüfusa sahiptir.

Nüfus sadece yükselen güçler için değil yerleşik güçler için de önemli bir materyal güç göstergesidir. Çin ve Hindistan dünya nüfusunun %35’ine sahiptir. İki ülkenin nüfusları birbirine oldukça yakınken, Çin’in ekonomik büyümesi Hindistan’a nazaran daha hızlı olduğu için yoğun nüfusuna rağmen kişi başına GSYİH Hindistan’ın 4 katı kadardır. Bu durum ise nüfusun tek başına yeterli bir gösterge olarak kabul edilemeyeceğinin bir örneğidir. Ancak tablodaki bu veriden yola çıkılarak söylenebilir ki yükselen güçler kavramsallaştırması yapılırken nüfus faktörü göz ardı edilmemelidir.

Tablo 5’te yer alan bir diğer gösterge olan doğuştan beklenen yaşam süresi bağlamında BRICS ülkeleri ile kıyası gerçekleştirildiğinde Çin’in ardından en yüksek ortalamaya sahip Türkiye için ülkenin yaşam standartları ve kalkınmasına dair önemli bir veri olduğu kabul edilmelidir. Yükselen güçlerin dengeli, sürdürülebilir ve yüksek oranlı bir büyüme gerçekleştirmeleri, demografik yapılarında meydana gelen gelişmelerle ölçüleceği için bu bağlamda Türkiye’nin BRICS ülkelerine nazaran daha iyi bir performansa sahip olduğu söylenebilir.

GSYİH sıralamasında Türkiye; Çin, Hindistan, Rusya ve Brezilya’nın ardından beşinci sırada yer alırken şu iki kritik nokta gözden kaçırılmamalıdır. İlki dünya sıralamasına baktığımızda 18. olan Türkiye en büyük 20 ekonomi arasındadır. Diğer önemli kritik nokta ise tabloda yer alan kişi başına GSYİH bağlamında Türkiye, Rusya dışında diğer 4 BRICS ülkesinin önünde yer alarak Rusya ile birlikte dünya sıralamasında ilk yüze girmektedir.

Materyal gücün bir diğer önemli göstergesi olan askeri harcamalara baktığımızda gelişmiş silah teknolojisine sahip Rusya ve Hindistan’ın ardından en yüksek orana ve sıralamaya sahip ülke olarak Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik konumunun kendisini karşı karşıya bıraktığı meydan okumalara cevap vermektedir yorumu bu veri bağlamında yapılabilir. Nitekim bu durumun en yakın örneği 2013’te patlak veren Suriye iç savaşına yönelik gerçekleştirilen askeri müdahaledir.

Tablodaki bir diğer gösterge ise ülkelere ait enflasyon oranları ve dünya sıralamalarının bulunduğu veridir. Türkiye BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında Rusya ve Brezilya’nın önünde yer almaktadır. Fakat bu veri daha ziyade yükselen güçlere yönelik genel bir kanıyı ortaya koymak adına sunulmuştur. Çin dışarıda bırakıldığında göze çarpan yüksek enflasyon rakamları ülke ekonomilerinin bazı risklerle karşı karşıya kalabileceğinin göstergesidir. Bu durum 2015 yılında 2014 yılına nazaran Türkiye ve BRICS ülkelerinin tamamında meydana gelen GSYİH büyüme oranındaki düşüşten de anlaşılmaktadır.

IMF kota oranı ve dünya sıralamalarının yer aldığı verilerin incelenmesine geçmeden önce 2008 finansal krizi sonrası küresel ekonomik yönetişimin genel hatlarını sunmakta fayda var. Küresel ekonomik yönetişimin en önemli kurumlarından IMF’in 2008 finansal krizinin patlak verdiği dönemde etkin politikalar kumanda edemeyişi gerçeği kuruma yönelik reform taleplerinin artmasına neden olmuştur. IMF’nin asli faaliyetleri; ekonomik faaliyetlerin takip edilmesi ve ekonomik meselelerde ülkelere destek sunulması şeklindedir

(Karakaş, Adak, 2013: 173). Ancak krizin ardından bu iki asli görevi yerine getirememesi nedeniyle küresel ekonomik yönetişimin çıkmaza sürüklenmiştir. Bu durum ise reformlara gidilen süreçte ortaya çıkmasında ilk adımı oluşturmuştur.

Yükselen güçlerin küresel ekonomide giderek artan rolünün bu IMF nezdinde de ortaya çıkmasının istenmesi sonucu küresel ekonomik kurumların meşruiyetin arttıracağı fikri ise 2008 finansal kriziyle birlikte reforma giden süreçte değerlendirilmesi gereken bir diğer önemli nedendir. Likidite sorunuyla karşı karşıya kalınmasını engellemek adına kaynak artırımına gidilmesinin gerekliliği de gerçekleşen reformların nedenleri olmakla beraber kota artırımını sonucu krizin çözülmesi yolunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Artan reform talepleri ile birlikte IMF’de ortaya çıkması istenen gelişmeleri şu şekilde sıralamak mümkündür. Demokratik ilkelere riayetinin artması, kurumlara üye ülkelerinin tamamının temsile uygun hale getirilmesi, ülke gruplarının tamamının temsilin sağlanması, bir ülke yahut ülke grubunun ayrıcalık sahibi olmasının önüne geçilmesi, ülke oylarındaki farklılıkların belli bir oran çerçevesinde şekillenmesi, kredi veren ve kredi alan ülkelere arasında uygun bir denge sağlanması, simetrik uygunluk sisteminin oluşturulması ve yükselmekte olan ülkelere daha geniş bir kabulün sağlanmasıdır (Moghadam, 2009: 1-7).

IMF reformları 2010 yılında yayınlanan 14. Genel Kota İncelemesi ile birlikte yapılmış ancak uygulama aşamasını 2016’da geçilebilmiştir. Bu reformla birlikte IMF’ye üye olan tüm ülkelerin kotası artmış bu durum ise IMF’nin genel kotasının neredeyse 2 katına çıkmasını da beraberinde getirmiştir (Nelson, Weiss, 2015: 2-3). 16. Kota artırımını ile birlikte toplam kota içerisinde yaklaşık yüzde 6’lık pay yükselen ekonomilere geçmiştir. Çin’in kotası yüzde 2 ile en yüksek artışı gerçekleştirmiştir. IMF’nin yönetiminde yer alan İcra Direktörü’nün seçiminde de değişikliğe gidilmiş, reform öncesi yalnızca en yüksek 5 kotaya sahip ülkeler içinden seçilen direktörler reformla birlikte 188 ülkenin tamamı içerisinde seçilebilecek konuma gelmiştir.

2008 finansal krizinin ardından küresel liberal düzenin ekonomi kurumlarında yükselen güçlerin etkinliğinin artmasıyla beraber Küresel Güney’in oluşan yeni düzeni şekillendirdiği savı giderek güçlenmektedir. BRICS ülkelerinin Güney Afrika dışında ilk 10 içerisinde sıralanmaları ve Türkiye’nin ilk 20’deki ülkeleri dahil olması da bu durumun bir örneğidir.

Tablo 5’te yer alan son veri ise Dünya Bankası (WB) bünyesinde faaliyet gösteren Uluslararası Kalkınma Örgütü’ndeki (IDA) oylama gücü oranları ve sıralamalarının yer aldığı göstergedir. Örgüte üye 188 ülke içerisinde 27. sırada bulunan Türkiye sahip olduğu oranla birlikte BRICS ülkelerinden Güney Afrika ve Rusya’nın önünde yer almaktadır. Oylama gücü faaliyet gösterilen kurum ya da organizasyonun yönetişimindeki etkinliğin göstergesidir. Bu bağlamda Türkiye’nin sahip olduğu sıralama onun küresel yönetişimde etkin rolünün bir yansıması olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda Hindistan, Brezilya ve Çin’in görece yüksek oranlara sahip olması bu ülkelerin küresel yönetişimin her alanına aktif olmayı hedeflediklerinin bir göstergesidir.

Materyal güç verilerinin sunulduğu ve karşılaştırılmasının yapıldığı bu bölümde ortaya çıkan tablonun yorumu ise Türkiye ve BRICS ülkelerinin giderek artan bir materyal güce sahip olmalarının doğal bir sonucu olarak bu ülkelerde uluslararası alanda daha etkin roller alma isteğini ortaya çıkardığı şeklindedir (Parlar Dal, 2016: 23).

SONUÇ

Elinizdeki çalışma büyüyen ekonomisi, sosyal ve toplumsal yapısındaki gelişmeleri, küresel yönetimdeki aktivist tutumu, giderek normatifleşen dış politikası ve küresel düzen içerisinde karşı karşıya kaldığı fırsatlar ve tehditler bağlamında Türkiye'nin; BRICS ülkeleri ile kıyaslandığında yükselen bir güç olarak konumlandırılması savını ortaya koyarken aynı zamanda yükselen güçlerin değişen küresel düzendeki önemine de dikkat çekmektedir.

Makalede ele alınan BRICS ülkelerinden farklı olarak Türkiye, yüzü daima Batı'ya dönük bir devlet olmuştur. Bu nedenle günümüz uluslararası konjonktüründe böylesi bir ülkenin yükselen güç olarak konumlandırılması çok daha anlamlıdır. Düzene yönelik taleplerini revizyonist ve Batı karşıtı bir tutum şeklinden ziyade sistem içerisinde kalarak gerekli iyileştirmelere yönelik çabaların oy birliği ve dayanışma içinde sarf edilmesi gerekliliği üzerinde durması, Türkiye'nin küresel yönetimdeki rolünün de giderek artacağına önemli bir göstergesidir.

Şüphesiz BRICS ülkeleri gibi Türkiye'nin de büyümeyle birlikte ortaya çıkan ve karşı karşıya kaldığı birtakım fırsatlar olduğu gibi tehditler, sınırlamalar, riskler ve meydan okumalarda vardır. Ancak bu durum henüz kesin tanımlaması yapılmamış olsa dahi yükselen güçlerin karakteristik bir özelliğidir. Karşı karşıya kaldıkları tehditler ve aldıkları risklerin neticesinde küresel yönetimin ve değişen düzenin önemli birer aktörü haline gelmektedirler.

2008 finansal krizi ile birlikte uluslararası sisteme hakim ABD hegemonyasının kırılması sistemde çok kutupluluk söylemlerinin artmasını beraberinde getirirken, yükselen güçlerin bu söylemi uygulamaya geçirebileceğine yönelik tartışmalar gün geçtikçe hız kazanmaktadır. Çok kısa süre zarfında sergiledikleri performanslar bağlamında değerlendirildiğinde önümüzdeki yıllarda küresel liberal düzen ve küresel yönetiminde oldukça etkin ajandalara sahip olacakları açıktır.

KAYNAKÇA

- Cooper, Andrew, F. (2015), MIKTA and the Global Projection of Middle Powers: Toward a Summit of Their Own? *Global Summitry*, 1 (1), pp. 95-114.
- Fontaine, Richard, Kliman Daniel M. (2013), International Order and Global Swing States, *The Washington Quarterly*, 36 (1), pp. 93-109.
- Halper, Stefan, Clarke, Jonathan (2004), *America Alone: the Neo-Conservatives and the Global Order*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hart, Andrew F.; Jones, Bruce D. (2011), “How do Rising Powers Rise?”, *Survival: Global Politics and Strategy*, 52 (6), pp. 63-88.
- Hurrel, Andrew (2007), One World? Many Worlds? *International Affairs*, 83 (1), pp. 127-130.
- Hurrel, Andrew (2006), Hegemony, Liberalism and Global Order: What Spaces for Would be Great Powers? *International Affairs*, 82 (1), pp. 1-19.
- Ikenberry, G. John (2011), The Future of the Liberal World Order: Internationalism After America, *Foreign Affairs*, 90 (3), pp. 56-68.
- Kalher, Miles (2013), Rising Powers and Global Governance: Negotiating Change in a Resilient Statusquo, *International Affairs*, 89 (3), pp. 711-729.
- Karakaş, Mehmet; Adak, Mehmet (2013), Küreselleşen Dünya Ekonomisi ve IMF'nin Değişen Rolü, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9 (18), ss. 157-180.
- Kissinger, Henry, A. (2010), Power Shifts, *Survival*, 52 (6), pp. 205-212.
- Kumar, Ashwani, Messner, Dirk (2010), Introduction: Global Governance: Issues, Trends and Challenges (içinde) Dirk Messner, Ashwani Kumar, Paul M. Kennedy (Eds.), *Power Shifts and Global Governance: Challenges From South and North*, London: Anthem Press, pp. 3-30.
- Kupchan, Charles A. (2012), *No One's World: The West, the Rising Rest, and the Coming Global Turn*, Oxford: Oxford University Press.
- Kutlay, Mustafa; Dinçer, Osman Bahadır (2012), Türkiye'nin Ortadoğu'daki “Bölgesel Güç” Potansiyeline İlişkin Ampirik Bir İnceleme, *Akademik Ortadoğu*, 6 (2), ss. 61-97.
- Mohgadam, Reza (2009), Initial Lessons of the Crisis for the Global Architecture and the IMF, *IMF Strategy, Policy, and Review Department*, pp.1-13.
- Nayyar, Deepak (2013), The South in the World Economy: Past, Present and Future, *UNDP HDRO Occasional Papers*, Sayı:2013/01, pp. 1-15.
- Nelson, Rebecca M, Weiss, Martin A. (2015), IMF Reforms: Issues for Congress, *Congressional Research Service*, 2015, pp. 1-16.
- Öniş, Ziya; Güven, Ali, Burak (2011), The Global Economic Crisis and the Future of Neoliberal Globalization: Rupture Versus, *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations-* Lynne Rienner Publisher, 17 (4), pp. 469-488.
- Öniş, Ziya; Kutlay, Mustafa (2013), Rising Powers in a Changing Global Order: The Political Economy of Turkey in the Age of BRICS, *Third World Quarterly*, 34 (8), pp. 1409-1426.

Parlar Dal, Emel (2016), G20 Örneği Özelinde Türkiye'nin Yeni Küresel Yönetişim Stratejisi, (içinde) Emel Parlar Dal, Gonca Oğuz Gök, Tolga Sakman (Der.) *Küresel Yönetişim, Güvenlik ve Aktörler: 70. Yılında BM*, İstanbul: Tasam Yayınları.

Parlar Dal, Emel (2016), Conceptualizing and Testing Turkey's "Emerging Regional Power" in the Shifting International Order, *Third World Quarterly*, pp. 1-29.

Parlar Dal, Emel (2014), On Turkey's Trail as a "Rising Middle Power" in the Network of Global Governance: Preferences, Capabilities, and Strategies, *Perception*, 19 (4), pp. 107-136.

Parlar Dal, Emel; Oğuz Gök, Gonca (2014), Locating Turkey as a "Rising Power" in the Changing International Order: An Introduction, *Perception*, 19 (4), pp. 1-18.

Şenses, Fikret; Öniş, Ziya; Bakır, Caner (2015), *Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen*, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Tok, Evren (2015), Küresel Yönetişim ve G20'nin Siyasal Ekonomisi: 1999-2012, (içinde) Fikret Şenses, Ziya Öniş, Caner Bakır (Der.), *Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen*, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 17-40.

Vieira, Marco (2012), Rising States and Distributive Justice: Reforming International Order in the 21. Century, *Global Society*, 26 (3), pp. 311-329.

Weisbrot, Mark; Johnston, Jake (2016), Voting Share Reform at the IMF: Will it Make a Difference?, *Centre for Economic and Policy Research*.

White, Stacey (2006), Emerging Powers, Emerging Donors: Teasing Out Developing Patterns, *Center for Strategic and International Studies Report*, Washington, pp. 1-9.

Yılmaz, Bahri (2015), "Muhteşem Hindistan": Abartılmış Bir Başarının Öyküsü mü?, (içinde) Fikret Şenses, Ziya Öniş, Caner Bakır (Der.) *Ülke Deneyimleri Işığında Küresel Kriz ve Yeni Ekonomik Düzen*, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 361-373.

Zakaria, Fareed (2009), *The-post American World*, New York: W. W. Norton Publishing.

İnternet Kaynakları

2014 İnsani Gelişme Raporu'ndaki Kompozit Endekslerle İlgili Açıklama Notu, Erişim Tarihi: 10.01.2017
Erişim Adresi: http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/human_development/hdr-2014.html

Freedom House, Freedom in the World 2016 Report, Erişim tarihi: 09.01.2017, Erişim Adresi: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016>

Goldman Sachs, Building Better Global Economics BRICS, Erişim Adresi: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/build-better-brics.pdf> Erişim Tarihi: 09.01.2017

IMF Members' Quotas and Voting Power, and IMF Board of Governors, Erişim Adresi: <https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.aspx> Erişim Tarihi: 11.01.2017

IMF, Country Information, Erişim Adresi: <http://www.imf.org/external/country/index.htm> Erişim Tarihi: 09.01.2017.

The World Factbook, CIA, Erişim Tarihi: 09.01.2017, Erişim Adresi: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016>

United Nations, UNDP, Human Development Report, Erişim Adresi: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf Erişim Tarihi: 09.01.2017

World Bank, International Development Association, Erişim Adresi: <http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/2780271215524804501/IDACountryVotingTable.pdf> Erişim Tarihi: 09.01.2017

World Bank, World Development Indicators, Erişim Adresi: <http://data.worldbank.org/sites/default/files/wdi-2012-ebook.pdf>, Erişim Tarihi: 09.01.2017